

OLYMPIAKOMITEAN OLOSUHDELAUSUNTO OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖLLE 2019

Suomen Olympiakomitea lausuu opetus- ja kulttuuriministeriölle liikunnan ja urheilun olosuhteista osapuolien yhteisen tavoiteasiakirjan 2017-2020 mukaisesti. Lausunnossa arvioidaan liikuntakulttuurissa tapahtuvia muutoksia, maassamuuton vaikutuksia liikuntapaikkarakentamiseen sekä lajien muuttuvia tarpeita ottaen huomioon kestävän kehityksen, esteettömyyden ja yhdenvertaisten harrastusmahdollisuuksien näkökulmat (Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Suomen Olympiakomitea ry:n tavoiteasiakirjan 2017-2020 Liite 1).

Liikuntapaikkarakentamiseen vaikuttavia liikuntakulttuurin muutoksia ja kehityssuuntia

Suomen Olympiakomitea tunnistaa seuraavia muutoksia ja kehityssuuntia, joiden vaikutuksia olosuhteiden kehittämiseen ja liikuntapaikkahankkeisiin kuvataan jäljempänä yksityiskohtaisemmin.

- Harrastaminen koulupäivän yhteydessä lisääntyy
- Huippu-urheilun harjoitteluolosuhteita ja osaamista keskitetään kilpailukyisiin toimintaympäristöihin
- Kehittyvä seuratoiminta lisää tarpeita olosuhteille
- Liikkeen lisääminen edellyttää arkiympäristöjen kehittämistä

Harrastaminen koulupäivän yhteydessä lisääntyy

Koulu on kodin lisäksi merkittävin arkiympäristö lapsille ja nuorille. Harrastamisen strategian ja hallitusohjelman mukaisesti se voi myös vahvemmin tarjota yhdenvertaisen harrastamisen paikkoja ja mahdollisuuksia lapsille ja nuorille vapauttaen perheiden ilt-aikaa. Harrastusmahdollisuuksien kehittäminen koulupäivän yhteyteen on myös hyvä keino vähentää kuljetustarvetta ja on siten ympäristön näkökulmasta perusteltua.

- Harrastamisen mahdollisuuksien lisääminen koulupäivän yhteyteen kasvattaa tarvetta koulujen yhteydessä oleville liikuntaolosuhteille. Liikuntasaleja tulisi kehittää eri käyttötarkoituksia ja käyttäjäryhmiä paremmin palveleviksi liikuntapaikoiksi.

Kouluverkon muutokset haastavat monenlaisen uudelleen pohdintaan. Koulujen yhteydessä olevien liikuntatilojen kehittäminen on tärkeää myös seura-koulu-koti -yhteistyön kehittämiseksi.

Poikkihallinnollisen näkemyksen ja -yhteistyön puuttuminen vaikuttaa koulujen yhteydessä olevien liikuntapaikkojen kehittämiseen. Poikkihallinnollisen tarkastelun vahvistaminen valtionhallinnosta lähtien on tarpeen edellä kuvattujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Huippu-urheilun harjoitteluolosuhteita ja osaamista keskitetään kilpailukyisiin toimintaympäristöihin

Huippu-urheilun olosuhteiden kehittäminen on kokonaisuus, jossa fyysiset olosuhteet linkittyvät toiminnalliseen ympäristöön, kuten osaavaan valmennukseen, monilajisuuteen ja toimijatahojen yhteistyöhön. Resurssien käyttämiseksi parhaalla tavalla Olympiakomitean huippu-urheiluyksikkö ohjaa huippu-urheilun olosuhdekehitystä keskitetymppään suuntaan sekä menestyspotentiaalisiin lajeihin.

Kansallinen toimintaympäristöverkosto koostuu urheiluakatemiosta ja valmennuskeskuksista. Nämä toimijat on jaettu roolinsa ja toiminnan laajuuden mukaan kolmeen kategoriaan: 1) kasvattajat, 2) alueelliset ja 3) valtakunnalliset toimijat. Tavoitteena on, että toimintaympäristö ohjaa laaja-alaiseen valmennusosaamisen yhteistyöhön ja kehittämiseen. [Lisätietoa toimintaympäristöverkostosta](#)

- Olosuhteiden kehittämisresursseja tulee kohdentaa ensisijaisesti valtakunnallisiin toimintaympäristöihin.

Olympiakomitean huippu-urheiluyksikkö on omassa tukijärjestelmässään luokitellut lajit eri kategorioihin. Ajantasainen lista tukilajeista saatavilla Olympiakomitean asiantuntijoilta. [Lisätietoa tukijärjestelmästä.](#)

- [Olosuhteiden kehittämisresursseja tulee kohdentaa ensisijaisesti kärki- ja investointilajien kansainvälisesti kilpailukykyisten harjoittelu- ja kilpailuolosuhteiden kehittämiseen.](#)

Lajikohtaista tietoa olosuhdetilanteesta on kerätty ja sitä päivitetään vuosittain huippu-urheilun kehittämis- ja tukiprosessin yhteydessä. Tietoa on saatavissa Olympiakomitean asiantuntijoilta.

Kehittyvä seuratoiminta lisää tarpeita olosuhteille

Vapaa-aikatutkimuksen (2018) mukaan erityisesti lapset ja nuoret liikkuvat seuroissa. Liikuntapoliittisessa selonteossa todetaan, että ”liikuntakulttuurissa on tavoiteltava tilannetta, jossa mahdollisimman suuri osa liikuntatoiminnasta organisoituu nimenomaan kansalaistoiminnan kautta”.

Valtion tuki liikuntapaikkarakentamiseen ohjataan ensisijaisesti laajojen käyttäjäryhmien palvelemiseen ja myös omatoimisen liikunnan tarpeisiin.

- [Liikuntapaikkarakentamista on syytä suunnitella myös erityisesti kansalaistoiminnan tarpeisiin.](#)

Seuratoiminnan näkökulmasta keskeistä on käytettävyys sekä tilojen ja niiden varustelun tarkoituksenmukaisuus. Käytettävyyteen vaikuttavat kulku sekä varusteiden ja välineiden säilytysmahdollisuudet. Kulkuun liittyvillä ratkaisuilla voidaan vaikuttaa tilojen käyttöaikoihin ja käyttäjäryhmiin. Liikuntatilojen varustelu ja mitoitus sekä riittävät oheistilat (varastotilat, puku- ja pesutilat, oheisharjoittelutilat) ovat organisoidun liikunnan kannalta välttämättömiä tai merkittäviä laatutekijöitä. Liikuntatilojen yhteisöllisyyttä tukeviin ratkaisuihin (esim. liikuntatilojen yhteydessä olevat kohtaamis- ja kokoontumistilat) on Suomessa kiinnitetty toistaiseksi hyvin vähän huomiota.

Laadukkaiden harjoitus- ja kilpailupaikkojen puute sekä käyttökustannusten kasvu ovat urheiluseurojen yleisimmät olosuhdeongelmat. Olosuhdeongelmat korostuvat kasvavien lajien osalta suurissa seuroissa ja suurimmissa kaupungeissa. Yleisimmin olosuhteisiin liittyviä haasteita on kilpailupainotteisissa sekä junioritoimintaan keskittyvissä seuroissa.

- [Painetta on erityisesti monikäyttöisten sisähallien aikaan saamisessa kasvukeskuksiin. \(Urheilun olosuhteet - selvitys 2017\)](#)

Liikuntapaikkahankkeiden monilajisuus ja monikäyttöisyys voi olla kustannustehokas ratkaisu ja mahdollistaa yhteistyötä toimijoiden välillä.

- [Monikäyttöratkaisuilta tulee edellyttää erityisen huolellista suunnittelua käyttäjiä kuunnellen, jotta vältetään eri käyttäjäryhmien kannalta huonot kompromissit.](#)

Kunnat eivät aina yksin pysty vastaamaan seurojen kasvaviin tarpeisiin. Vain puolet seuroista toimii pelkästään kunnallisten tilojen varassa.

- [Liikuntapaikkarakentamisessa tarvitaan erilaisia rahoitusmalleja ja tämä tulee mahdollistaa myös valtion avustuspolitiikassa.](#)

Valtionavustuskohteilta edellytetään esteettömyyttä, ja niiden tulee toimia yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon näkökulmasta hyvin. Lähtökohtaisesti liikuntaolosuhteet ovat harvoin vain rajatulle kohderyhmälle sopivia.

- [Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen näkökulmasta tulisi kiinnittää huomiota avustusten tasaiseen jakautumiseen esim. eri sukupuolten harrastamien lajien välillä.](#)

Liikkeen lisääminen edellyttää arkiympäristöjen kehittämistä

Laadukkailla liikuntapaikoilla tuetaan koko liikuntakulttuuria.

- Liikunnallisen elämäntavan tukeminen edellyttää paitsi liikuntapaikkoja niin ennen kaikkea liikunnallisten elinympäristöjen kehittämistä eri hallinnonalojen päätösten seurauksena. Olosuhteiden kehittäminen on pidettävä mukana elämäntavan eri vaiheisiin kohdistetuissa liikuntaohjelmissa.

Liikuntaa edistävään rakentamiseen liittyy myös kävely- ja pyörätieverkoston jatkuva kehittäminen, johon valtioneuvoston periaatepäätös kävelyn ja pyöräilyn edistämisestä ja siihen liittyvä edistämishjelma antaa selkeän suunnan. Aktiivisten kulkutapojen, kuten kävelyn ja pyöräilyn edistämällä voidaan myös vähentää lyhyempien työ-, harrastus-, asiointi-, jne. matkojen liikennepäästöjä.

Liikuntapaikkarakentamiseen vaikuttavia toimintaympäristön muutoksia

Maassamuutto kasaa liikuntapaikkarakentamisen paineita

Suomen liikuntapaikkaverkosto on laaja. Maassamuuton myötä liikuntapaikkojen sijainti ei enää vastaa väestön maantieteellistä jakautumista. Pienissä ja ikääntyvässä kunnissa olemassa olevien liikuntapaikkojen ylläpitoon ei ole riittävästi resursseja. Osa liikuntapaikoista jää vähälle käytölle, kun esim. joukkuelajeissa ikäluokat jäävät liian pieniksi joukkueiden kokoamiseen. Toisaalta perusliikuntapaikkaverkosto kutistuu, kun kouluja lakkautetaan ja niiden myötä koulusalit ja -pihat poistuvat liikuntakäytöstä.

Väestön keskittyessä kasvavissa kaupungeissa ongelmaksi nousee liikuntapaikkaverkoston riittävyys. Uusien liikuntapaikkojen tarve on suurinta väestöltään kasvavissa kaupungeissa. Nuorille urheilijoille tulee mahdollistaa harjoittelun ja opiskelun yhdistäminen, mikä puoltaa valmennuksen olosuhteiden keskittämistä kasvukeskuksiin.

- Liikuntapaikkoja tulee kehittää suunnitelmallisesti ja koordinoitusti. Tätä tukeva toimintamalli on liikuntapoliittisessa selonteossa esitetty paikallisten liikuntaolosuhteiden nykytilan analyysi.
- Koska liikuntapaikkojen käyttö ei noudattele kuntarajoja, tulisi liikuntapaikkojen suunnittelussa ja nykytilan arvioinnissa suosia kuntarajat ylittävää tarkastelua.

Kestävä kehitys ja ilmastonmuutos vaativat lisää huomiota liikuntapaikkarakentamisessa

Ilmastonmuutos vaikuttaa jo nyt merkittävästi liikunnan harrastamiseen Suomessa. Muuttuva ilmasto tulee huomioida liikuntaolosuhteiden kehittämisessä ja sijoittelussa.

On tärkeää vaikuttaa liikuntapaikkojen sijoitteluun sekä liikuntapaikkojen julkisen ja kevyen liikenteen yhteyksiin. Aikuisväestön harrastamista koskevan tutkimuksen mukaan liikuntaharrastuksiin kuljetaan väestötasolla noin 121 miljoonaa kilometriä viikossa (15–74-vuotiaat). Tästä 72% kuljetaan autolla. Harrastamisl liikenteen vähentämiseksi on tärkeää mahdollistaa lähellä tapahtuva harrastaminen esimerkiksi avaamalla koulut vielä nykyistä tehokkaammin liikuntaharrastuskäyttöön ja kehittämällä lähiliikuntaolosuhteita.

- Liikuntapaikkarakentamisessa tulee huomioida myös ilmastotavoitteet ja pyrkiä vähentämään liikuntapaikkojen rakentamisen, ylläpidon ja käytön aiheuttamia ilmastopäästöjä.
- Liikuntapaikkarakentamiseen suunnatun rahoituksen on ohjattava ja kannustettava toimijoita energiaa säästäviin ja uusiutuvaa energiaa hyödyntäviin ratkaisuihin sekä ilmastonmuutokseen sopeutumista edistäviin valintoihin.

Helsingissä 24.6.2019

Mikko Salonen
Toimitusjohtaja
Suomen Olympiakomitea